

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної освіти**

З Б І Р Н И К НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
з нагоди відзначення 190 річниці Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова**

**«ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: ВІД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО
ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
(ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ)»**

20 березня 2024 року

Київ 2024

Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження): Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна) / за заг. ред. Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цветкової, Л. В. Барановської. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. 632 с.

У збірнику вміщено наукові праці та матеріали, покладені в основу доповідей, повідомлень, аналітичних оглядів вчених, представників наукових шкіл України і зарубіжжя, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків та усіх інших зацікавлених у проблематиці, висвітленій під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження)» 20 березня 2024 року, присвяченій **190 річниці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова**.

Матеріали Збірника можуть бути корисними науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти та наукових ступенів, які здійснюють дослідження в межах відповідних напрямів, педагогам-практикам закладів освіти та усім, хто цікавиться вітчизняним і світовим досвідом та інноваційними освітніми технологіями в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих.

Редакційна колегія:

Олефіренко Тарас Олексійович, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Цветкова Ганна Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (голова)

Барановська Лілія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шулігіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Кузьменко Ірина Анатоліївна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шеленко Галина Володимирівна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Матеріали подані в авторській редакції.

Автори статей несуть відповідальність за науковий та літературний зміст, достовірність викладених фактів, цитат, посилань на використані джерела та дотримання принципів академічної доброчесності. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

©Кафедра дошкільної освіти, 2024

© Автори статей, 2024

12. Полякова Г. Напрями моделювання індивідуальної траєкторії безперервної освіти й самоосвіти педагогічних працівників. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. Вип. 3.С. 216 – 223. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10polspw.pdf>

УДК 378

Сергієнко Володимир Петрович,
доктор педагогічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту
перепідготовки та підвищення кваліфікації
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

Сидоренко Юлія Вікторівна,
здобувач третього (освітньо-наукового)
ступеня вищої освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО- ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. Розкривають поняття інформаційно-цифрової та цифрової компетентності та її важливість в сучасному світі як важливої складової професійної компетентності сучасного педагога. Визначено, що інформаційно-цифрова компетентність містить інформаційну та медіаграмотність, алгоритмічне мислення, навички роботи з базами даних, навички роботи в мережі інтернет та етику роботи з інформацією.

Ключові слова: компетентність, інформаційна компетентність, цифрова компетентність, інформаційно-цифрова компетентність.

Abstract. The concepts of information and digital competence and its importance in the modern world as an important component of the professional competence of a modern teacher are revealed. It is determined that information and digital competence includes information and media literacy, algorithmic thinking,

skills in working with databases, skills in working on the Internet and ethics of working with information.

Keywords: *competence, information competence, digital competence, information and digital competence.*

Для успішного виконання професійних обов'язків, вчителі повинні володіти певними компетентностями. Згідно з нормативними документами, «компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь, практичних навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка є результатом навчання за відповідною освітньою програмою у закладі вищої освіти і є підставою для присудження кваліфікації» [2]; «компетентність – набута в процесі навчання інтегрована здатність, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці» [1].

Невід'ємною складовою професійної компетентності вчителя в наукових джерелах, визначено таку якість як «компетентність у галузі інформаційних технологій». Протягом тривалого періоду часу науковцями використовувалась різноманітна термінологія: «інформатична компетентність» (Ю. Дорошенко), «ІТ-компетентність» (А. Гуржій, Л. Карташова, В. Лапінський), «ІК-компетентність» (О. Спирін), «інформаційно-цифрова компетентність» (Л.Гриневич) тощо.

Стрімкий розвиток цифрових технологій у сучасному світі та стрімке оцифрування всіх сфер професійного та суспільного життя вимагають від педагогів високого рівня інформаційно-цифрової компетентності, щоб впевнено та критично використовувати цифрові технології у своїй професійній діяльності, повсякденному житті та спілкуванні.

Згідно Закону України «Про освіту» інформаційно-комунікаційна компетентність є однією з ключових компетентностей, необхідних сучасній людині для успішного функціонування в суспільстві [6].

Держстандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти», трактує інформаційно-комунікаційну компетентність «як таку, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та функціонуванні в суспільстві, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

У професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого Наказом Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 року, інформаційно-цифрова компетентність педагогічного працівника визначається за наступними напрямками [7]:

- здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, знаходити, критично оцінювати та використовувати інформацію для професійної діяльності;
- здатність ефективно використовувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси та (за потреби) створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси;
- здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

О. Полякова визначає інформаційно-цифрову компетентність, як «здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здобувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства» [5].

М. Лещенко та Л. Тимчук, у своїх дослідженнях розвитку інформаційно-комунікаційної та медіакомпетентності вчителів у міжнародному освітньому просторі зазначають, що інформаційно-комунікаційна компетентність є сукупністю знань, умінь, навичок, розумінь, особистісних ставлень і ціннісних орієнтацій у галузі ІКТ та здатності самостійно й відповідально застосовувати їх у практичній та професійній діяльності, а також у навчанні впродовж життя[4].

О. Спірін визначає інформаційну компетентність, як «підтверджену здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого опанування та донесення інформації з метою забезпечення власних індивідуальних потреб і задоволення суспільних вимог щодо формування загальних та професійно-спеціалізованих компетентностей людини. Зазначає, що загальні компетентності часто називають ключовими або базовими, а професійно-спеціалізовані – предметними; інформаційні технології трактуються як сукупність інтелектуальних та інформатичних технологій» [9].

Виходячи з вище зазначеного, сучасні вчителі повинні мати певний рівень інформаційно-цифрової компетентності, щоб ефективно використовувати цифрові технології для власного навчання та навчання інших, а також орієнтуватися в цифровому освітньому просторі, що постійно розвивається.

С. Прохорова акцентує увагу на правильному доборі та аналізі навчальних матеріалів та інструментів з урахуванням специфіки класу, в якому використовуються цифрові засоби навчання. Авторка зазначає, що «цифрова компетентність педагога визначається як його здатність ефективно та результативно використовувати ІКТ у своїй професійній діяльності з метою розвитку. Вчена відносить до складових елементів цифрової компетентності такі допоміжні якості педагога [8]:

- технічні навички роботи з цифровими технологіями;
- здатність використовувати цифрові ресурси в освітніх процесах;
- здатність планувати, аналізувати та управляти освітніми процесами з використанням ІК-технологій;
- критично оцінювати ресурси та бути обізнаним із соціальними та етичними аспектами їх використання.

Рамка цифрової компетентності (Dig Comp) (Dig Comp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens), запроваджена Європейською Комісією, складається з шести елементів: професійне залучення (використання вчителями цифрових технологій для освітнього процесу та власного професійного розвитку); цифрові ресурси (використання та створення контенту, обмін цифровими ресурсами для навчальних потреб); викладання та навчання (організація та управління використанням цифрових технологій в освітньому процесі); оцінювання; розширення можливостей здобувачів освіти (персоналізоване навчання з використанням цифрових технологій) та сприяння розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти (творче та відповідальне використання цифрових технологій у процесах збору та обробки інформації, комунікації, створення контенту, добробуту та вирішення проблем) [10].

Цифрова компетентність базується на готовності вчителів постійно, впевнено, ефективно та безпечно використовувати цифрові технології в різних сферах свого життя. Зокрема, слід звернути увагу на такі складові [3]:

- управління контентом (створення, пошук, відбір та оцінка контенту);
- комунікація (спілкування, побудова, підтримка та оцінка відносин, спілкування, самопрезентація);
- використання контенту (використання Інтернету для різних цілей);
- техносфера (знайомство з комп'ютерами та програмним забезпеченням).

За результатами аналізу літератури, можемо зазначити, що науковці виділили три рівні розвитку цифрової компетентності педагога [3]:

1. Базовий рівень.
2. Цифрове використання.
3. Цифрова трансформація.

Базовий рівень передбачає загальне розуміння вчителями цифрових технологій та їх епізодичне використання для вирішення конкретних педагогічних завдань. Цифрове використання – це регулярне та продуктивне застосування цифрових технологій в освітній діяльності. Цифрова трансформація передбачає творче використання цифрових технологій у професійній діяльності та постійний розвиток і вдосконалення цифрових навичок. Таким чином, сучасному вчителю необхідно постійно розвивати свої цифрові компетентності, щоб вийти на вищий рівень професійної майстерності.

Отже, розвиток інформаційно-цифрової компетентності вчителів відбувається в рамках навчання в закладах вищої освіти, через самонавчання, курси підвищення кваліфікації, семінари, вебінари тощо. Підвищення цифрової компетентності самих вчителів має вплив на покращення якості освіти та підготовку здобувачів освіти до сучасного цифрового суспільства. Стрімкий розвиток технологій вимагає від учителів уміння інтегрувати новітні цифрові інструменти та ресурси у свою викладацьку практику, що дозволяє їм створювати цікаві, змістовні та актуальні уроки, які відповідають потребам та очікуванням учнів; вчителі можуть навчити учнів критично мислити, знаходити надійні джерела інформації та ефективно використовувати онлайн-

ресурси.Цифрова компетентність дозволяє використовувати онлайн-ресурси, електронні підручники, відеоуроки та інші цифрові матеріали для навчання, що сприяє покращенню доступу до навчальних ресурсів та уможливорює більш різноманітне та інтерактивне навчання; відкриває нові можливості для навчання і сприяють активному, інтерактивному та індивідуалізованому навчанню. Таким чином, вчителі з високим рівнем інформаційно-цифрової компетентності можуть використовувати цифрові технології для проведення цікавих і змістовних уроків, а також для мотивації та залучення учнів, сприяють розвитку вирішенню проблем, комунікативних і творчих навичок. Готовність до використання та застосування цифрових технологій є психологічною передумовою формування цифрової компетентності, яка потребує спеціально організованої мотивації та освітньої діяльності серед педагогів.

Список використаних джерел:

1. Гуржій А. М. ІТ-готовність вчителів іноземних мов : методологія, теорія, технології : Київ, Україна: Інститут обдарованої дитини, 2013. 230 с.
2. Карташова Л. А. «Віртуальна школа, електронні навчальні класи – не фантастика, а українська реальність». URL:<http://knk.media/stati/1991-virtualna-shkola-elektronni-navchalni-klasi-ne-fantastika-a-ukrajinska-realnist.html>. (дата звернення: 11.03.2024)
3. Кривонос М. П. Цифрова компетентність сучасного педагога. Електронний збірник наукових праць ЗОППО. 2023. № 3(55). URL:http://eprints.zu.edu.ua/38431/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%9C%D0%9F_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf(дата звернення: 08.03.2024)
4. Лещенко М., Тимчук Л. Розвиток інформаційно-комунікаційних і медіа-компетентностей учителів у міжнародному освітньому просторі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 6 (38), с. 13–28. URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2024)
5. Полякова О. В. Інформаційно-цифрова компетентність педагога як чинник реалізації культури демократії в освіті. *Київський Університет імені Бориса Грінченка*, URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43164/1/%D0%9E_Polyakova_RvDtPOPDZOD_IPO.pdf. (дата звернення: 10.03.2024).
6. Про освіту: закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, № 38-39, ст.380<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 11.03.2024)
7. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства

України 23.12.2020 № 2736-20. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 09.03.2024)

8. Прохорова С. М. Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 4. С. 113-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24 (дата звернення: 09.03.2024)

9. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформативні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2009. №5 (13). URL: <http://ime.edu-ua.net/em13/emg.html>. (дата звернення: 11.03.2024)

10. Цифрова компетентність здобувачів освіти : методичні рекомендації / уклад.: Т. О. Шевченко, І. М. Павленко. Суми : НВВ СОІППО, 2023. 72 с.

УДК 378.091.3:73.2-051]:792.01.

Mgr. Veronika Rodová, PhD

Katedra primární pedagogiky, Pedagogická fakulta,
Masarykova univerzita,
Brno, Česká republika

Mgr. Doc. Hana Horká, PhD

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta,
Masarykova univerzita,
Brno, Česká republika

DRAMATICKÁ VÝCHOVA JAKO PROŘEDEK ROZVOJE KOOPERACE A TVOŘIVOSTI STUDENTŮ UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Анотація. У статті представлено інформацію про досвід викладання на педагогічному факультеті Університету Масарика. Метою є представлення ролі драматичної освіти у підготовчій освіті за спеціальністю "Виховання дітей у дитячих садках", яка полягає в активізації студентів, розвитку їх особистості та соціальних відносин у навчальній групі. Ядром комунікації є опис конкретних педагогічних ситуацій, в яких студенти працюють у формі живих образів, функціонуючи за принципом психосоматичної єдності, що передбачає роботу з фактами, досвідом і співпрацю в групі. Це відповідає принципам соціально-конструктивістських теорій освіти, які задіяні у формуванні професійної ідентичності.